

1 JANUARI 1923.

AFLEVERING 9.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL

ADRES DER REDACTIE:

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER JAAR f 6.50.

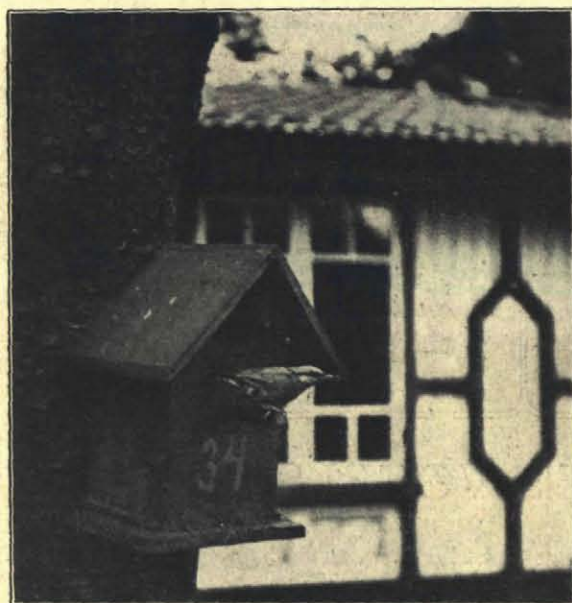
BURDET'S VOGELS.

ER zijn weer vijf nieuwe reeksen verschenen van het groote stereoscoop-platen-werk van Burdet over de vogels, die in Nederland broeden. Er zijn er nog eenige in voorbereiding en wij mogen nu hopen, dat het geheele werk binnenkort compleet zal zijn. De laatste loodjes wegen het zwaarst, maar mijnheer Burdet heeft in den loop der jaren door het heele land heen zooveel vrienden en helpers gekregen, dat hij zijn laatste dozijntje ook wel klaar zal krijgen. Wel is waar wordt hij sterk in beslag genomen door zijn even belangrijke film-opnamen, maar gelukkig behoeft hier niet altijd het eene bedrijf het andere in den weg te zitten.

Als ik goed tel zijn er nu in het geheel dertien reeksen in den handel. Elke reeks vormt een afgesloten geheel. De vijf nieuwe reeksen zijn: Vinkachtige vogels; Leeuweriken, Piepers en Kwikstaarten; Meezen en Boomklever; Boschzangers en Tuinzangers; Rietzangers. Van haast alle soorten is behalve de vogels zelve ook het nest afgebeeld met de eieren of de jongen, soms beide. Men krijgt zodoende een zeer volledig beeld van het huishouden der vogels, temeer doordat de platen zoo gekozen zijn, dat ook de omgeving van het nest een flinke plaats krijgt.

Wie deze stereoscoopplaten goed doorwerkt, heeft niet alleen het genot van een

groote verscheidenheid van vogels te aanschouwen in fraaie standen of boeiende actie, maar bereidt zich op de beste manier voor op waarnemingen in de vrije natuur. Wie de plaat van den fluiter nauwkeurig heeft bekeken, zal daardoor meer kans hebben om in den voorzomer het nagenoeg onvindbare nest op den boschgrond te ontdekken te midden van de dorre bladeren van eik of beuk. En hoe mooi zijn ook de pril jonge vogeltjes met hun gele snavels en hun dons, dat gaandeweg overstemd wordt door veeren en pennen. Zeer mooi zijn in dit opzicht de platen van den leeuwerik, den rietgors, den boschrietzanger en den jongen koekoek in het nest van den kleinen karekiet. Deze laatste plaat trouwens is in alle opzichten voortreffelijk:

Boonklever.
Uit BURDET's stereoscoopplaten.

prachtig, zooals de kleine karekiet in alle bijzonderheden is afgebeeld van het puntje van den snavel tot het tipje van den afgeronden staart. Hij klautert omhoog, naar zijn monsterachtig pleegkind, dat al boven het nest uitsteekt. En om dat nest heen ziet men de rijke en dichte plantenwereld van het moeras. Ook de boschrietzanger is zeer mooi met het nest midden in een groote pol van stekelvaren onder de donkere elzen. De groote karekieten kent ge misschien al van de prentbriefkaart: de twee vogels, die zoo ijverig en haastig naar hun nest gaan, alles hangend in de beweeglijke rietstengels. In de stereoscoop wordt dit geval al bijzonder levendig.

De platen zijn fotografisch gereproduceerd, geen autotypiën of rotogravuren of wat dan ook, maar echt zorgvuldig afgedrukte foto's, zoo scherp, dat op menige plaat met de loupe is uit te maken, welk voedsel de oude vogel aan zijn jongen brengt of uit welke bouwstoffen het nest bestaat. Zoo zie je heel goed, dat het pittige kuifmeesje zich verdienstelijk heeft gemaakt door het vangen van langpootmuggen. Heel mooi zijn ook de beide lichte plekken in den open bek van de jonge baardmeesjes. Het goudvinkennest is van stukje tot beetje te beschrijven en al ontbreekt ook aan de eieren de kleur, toch zijn ze voldoende te herkennen aan glans, structuur en vlekking. Men zou kunnen zeggen, dat dit stereoscoop-werk een onmisbare aanvulling is van elk boek over onze vogels.

Er wordt bij de platen een korte tekst gegeven in het Hollandsch, Fransch,

Engelsch en Duitsch. Deze is zoo gedrukt, dat men er de achterzijde van elke plaat mee kan beplakken. De veeltaligheid staat natuurlijk in verband met het feit, dat deze uitgave ook in het buitenland zeer op prijs wordt gesteld. De acht eerste reeksen zijn dan ook allerwegen uitverkocht en zullen herdrukt worden.

Uit het zestigtal der thans verschenen platen laten wij er hier drie afbeelden over den boomklever. Vooreerst ziet ge den vogel zelf in al zijn viefheid. Deze boomklever van hokje 34 begint in Nederland al tamelijk bekend te raken, want hij is al gefilmd ook en heeft een zeer mooie rolprent verschaft. Jaar in jaar uit wordt het nesthokje betrokken en altijd begint de vogel weer van voren af aan met zijn metselwerk aan het vlieggat, dat nooit naar zijn zin is. Hij haalt zijn klei een heel eind weg en werkt dan wel op hetzelfde modderplekje met de huiszwaluwen en de boerenzwaluwen. Als hij klaar is met metselen haalt hij de nestholte heelemaal leeg, als wij dat soms zelf al niet gedaan hebben. Dat is een echt voorjaars tafereel: de boomklever rusteloos aan 't werk om groote plakken dorre bladeren of wat dan ook uit het nest te halen en weg te dragen. Een paar dagen sjouwt hij even vlijtig nieuwe bouwstof aan.

Nest met eieren van den Boomklever.

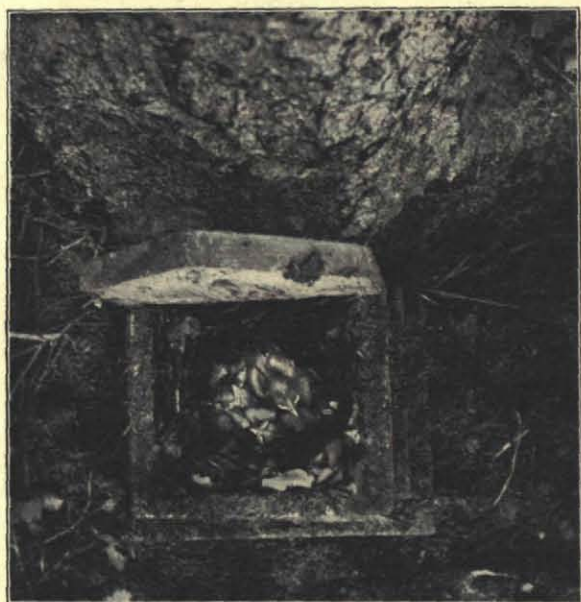
Uit BURDET'S stereoscoopplaten.

Kastje 34 is zoo gemaakt dat het in tweeën genomen kan worden en zoo was het mogelijk, om opnamen te maken van het nest met de eieren en met de jongen. De klever liet dat onverdroten toe en de jongen zijn dan ook behoorlijk uitgevlogen. Nu is onze autotypie natuurlijk niet zoo bijster duidelijk, maar op de stereoscoopplaat ziet ge zonder eenigen twijfel dat deze boomklever zijn nest heelemaal gemaakt heeft van dunne schilfertjes boomschors en wel van den groven den. De schilfers zijn zorgvuldig op hun kant gezet. Ze vormen als het ware een roos en in 't midden daarvan liggen dan de eieren of de jongen. Ik heb dikwijls gezien, dat de boomklever in de oude dennen bezig was om deze schorsschilfers af te splijten. Zijn snavel is daarvoor bijzonder geschikt, zoo bijzonder, dat het haast een aanpassing lijkt en men geneigd is, om te vermoeden, dat de boomklevers hun nesten altijd

van schorsschilfers zouden maken. Hier in Bloemendaal lijkt het zoo, wij vinden in de laatste jaren geen andere boomklevernesten.

De boeken zijn het er vrij wel over eens, dat het boomklevernest slordig en kunsteloos is. Burdet's foto toont u integendeel hoe keurig en vaardig het nest is gebouwd. Seebohm, Yarrell, Kearton en ook Naumann maken gewag van de schorsschilfers, maar noemen ook dorre bladeren en gras. Fatio in zijn boek over de vogels van Zwitserland spreekt van dor gras, mos, paardehaar, houtstof (poussière de bois) en noemt de schorsschilfers heelemaal niet.

Nu heeft Burdet in Zwitserland deze zaak aan de orde gesteld, een enquête georganiseerd en de uitkomst daarvan is geweest, dat men ook daar ontdekte, dat

Nest met jonge Boomklevers.
Uit BURDET's stereoscoopplaten.

verreweg de meeste boomklevernesten gebouwd waren van denneschors, zelfs een nest dat mijlen ver van dennen verwijderd was. Dit klopt heel aardig met den ouden Yarrell, die reeds schreef, dat de boomklever zijn nest maakt van zeer dunne schilfers van de binnenste lagen van de schors van dennen of ceders en dat de vogel zelfs verre reizen doet, om die bouwstof te bemachtigen. Naumann zegt, dat de schilfers afkomstig zijn van de buitenste laag van de schors. Gij moet eens probeeren om zelf met een scherp zakmesje schilfers denneschors te snijden zoo dun als papier. Het valt lang niet mee. Nu zie ik echter mijn klevers meestal aan het werk een meter of tien

hoog, waar de oude dennen zoo rood zijn, misschien valt het splijten daar gemakkelijker.

Nu zou ik wel eens willen weten, hoe het hier in Nederland zit. Velen uwer hebben misschien onlangs nog hun nestkastjes schoon gemaakt en wat hebt ge toen gevonden in die door boomklevers bewoond zijn geweest? En in ieder geval kunnen wij er in het voorjaar nog eens opnieuw op gaan letten.

Als een boomklever ergens wil gaan bouwen, dan zal hij het u wel met het noodige lawaai vertellen; daar kunt ge staat op maken.

Wij twijfelen er niet aan, of Burdet's stereoscoopplaten zullen ook in andere opzichten en voor andere vogelsoorten onze vogelstudie dieper en degelijker helpen

maken, terwijl zij ook van zeer veel waarde zijn voor de bevordering van de zoo zeer gewenschte internationale samenwerking.

De uitgave geschiedt geheel ten voordeele van de Vereenigingen tot Behoud van Natuurmonumenten en tot Bescherming van Vogels, die beide natuurlijk in deze dagen van malaise helaas sterken achteruitgang te boeken hebben.

JAC. P. THIJSSSE.

VAN ARISTOTELES TOT PASTEUR.

XXVII.¹⁾ LOUIS PASTEUR. (27 Dec. 1822—28 Sept. 1895).

DEN 27en December 1822 werd Louis Pasteur geboren te Dôle, doch spoedig verhuisde de familie naar Marnoz en vandaar naar Arbois. In deze plaats sleet hij zijn jeugd en in zijn vacantes keerde hij hier, ook nog op ouderen leeftijd, dikwijls terug.

Zijn vader was een weinig mededeelzaam, ietwat droefgeestig gestemd man, meesttijds in zichzelf gekeerd. Hij dreef een leerlooierij achter zijn woonhuis en was oud soldaat in het Napoleontische leger. Hij was opgeklommen tot sergeant-majoor en begiftigd met het Legioen van Eer. De moeder was zeer werkzaam, maar tegelijk een vrouw met veel verbeeldingskracht en dadelijk klaar om iets geestdriftig te bewonderen. Van beide erfde Pasteur de gunstige eigenschappen.

Verschillende lezers van ons tijdschrift hebben er de redactie op gewezen, dat waar zooveel levenden om ruimte vroegen het niet geheel oorbaar was zooveel plaats aan de dooden af te staan.

Het was de bedoeling om in de thans overgeslagen artikelen te behandelen:

- XVIII. Alexandervon Humboldt, als grondlegger van de plantengeographie.
- XIX. Karl Ernst von Baer, één der eerste embryologen.
- XX. Schwann en Schleiden, met wier namen de celtheorie is verbonden.
- XXI. Lyell, de man, die de geologie hervormde.
- XXII. Johannes Müller en Claude Bernard, de groote physiologen.
- XXIII. von Chamisso, Steenstrup en Hofmeister, die de generatiewisseling in het dieren- en plantenrijk ontdekten.
- XXIV. Darwin, die de resultaten van de verschillende richtingen verwerkte tot één geheel.
- XXV. Wallace, de stichter der diergeographie.
- XXVI. Mendel, de grondvester der erfelijkheidsleer.

Ik heb deze artikelen, met de bijbehorende figuren, welke reeds gereed zijn, ter beschikking van de redactie gesteld, die echter om de bovengenoemde reden gemeend heeft, dit aanbod niet te mogen aanvaarden. Het Pasteur artikel heeft een meer actueele betekenis.

De overige artikelen en de hier reeds afgedrukte zullen bij den uitgever Versluys in boekvorm verschijnen, voorzien van een inleiding en een register.

Door de plaatsing dezer artikelen in De Levende Natuur is de uitgave van dit boek mogelijk geworden en ik breng hierbij de redactie daarvoor ten zeerste mijn dank en tevens de vele lezers welke mij blijken van belangstelling gaven door toezending van literatuur-opgaven enz., waarmee in het genoemde boek rekening zal worden gehouden.